

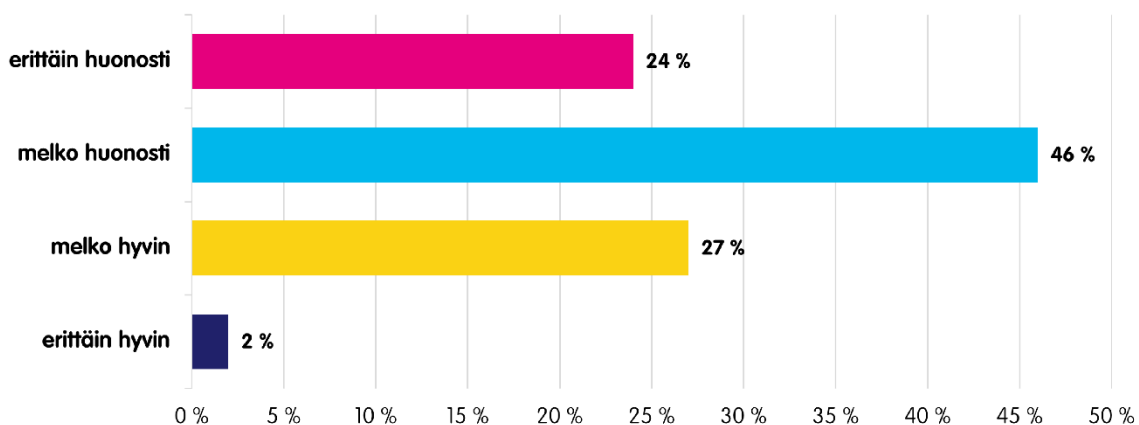
SOSTEn selvitys: Yrityksissä on potentiaalia heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien työllistämiseen

SOSTEn ja välityömarkkinatoimijoiden yhteistyöryhmän kyselytutkimus avasi uusia ovia yritysmaailman näkökulmiin välityömarkkinoista ja heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien työllistämisestä. Ilmi nousi muun muassa halu työllistämiseen, mutta toisaalta välityömarkkinoiden epäselkeys ja palkkatuen byrokraattisuus.

SOSTE toteutti työllistämiseen liittyvän selvityksen välityömarkkinatoimijoiden yhteistyöryhmän kanssa. Selvitys tehtiin tutkimuksena, jonka tavoitteena oli hahmottaa yritysten näkemyksiä välityömarkkinoista* sekä heikossa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden** työllistämisestä. Tutkimuksen tulosten avulla on mahdollista parantaa heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien työmahdollisuuksia ja yritysten ymmärrystä välityömarkkinoiden mahdollisuuksista. Yritysten ääntä tulee kuunnella, ja tutkimus osoittautui siihen hyväksi keinoksi. Tutkimus toteutettiin valtakunnallisena sähköisenä kyselynä sekä kyselyä täydentävinä puhelinhaastatteluina tammi-helmikuussa 2022. Tutkimuksen teknisestä toteutuksesta vastasi Innolink. Tutkimuksen kohderyhmänä oli yritysten ylin johto tai henkilöstöjohto. Tutkimukseen saatiin 654 vastausta.

Välityömarkkinoita ei tunneta, mutta kiinnostusta löytyy

Kuinka hyvin tunnet välityömarkkinoiden mahdollisuudet?

Vain vajaa kolmannes vastaajista tuntee välityömarkkinoiden mahdollisuudet hyvin (29%). Peräti neljännes vastasi tuntevansa mahdollisuudet erittäin huonosti. Heikointa tunteminen oli pienemmissä yrityksissä ja vastaavasti suuremmissa yrityksissä välityömarkkinoiden mahdollisuudet tunnettiin paremmin. Välityömarkkinoiden hyödyntämisessä esiintyi myös vaihtelua; isoimmissa yrityksissä oli enemmän kokemuksia heikossa työmarkkina-asemassa olevien palkkaamisesta.

Kiinnostusta heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien palkkaamiseen löytyi kyselyn perusteella jonkin verran. Kiinnostus oli vahvasti sidonnainen yrityksen liikevaihtoon; isoimmissa yrityksissä kiinnostus oli

suurempi. Peräti 61 % vastanneista totesi, että palkkaaminen ei ole tällä hetkellä mahdollista. Yritykset totesivat, että resurssit ovat riittämättömät tai palkkaaminen vaatii tietyn erityisen koulutuksen.

Tutkimuksessa kysyttiin myös, miten kiinnostusta voisi lisätä. Monet yritykset kokivat, että työntekijästä ja hänen osaamisestaan olisi hyvä saada tarkempaa tietoa etukäteen. Lisäksi palkkatuen merkitys korostui vastauksissa. Palkkatuen byrokraattisuutta ja hakemisen haastavuutta kritisoitiin paljon.

”Byrokratia pelottaa. ”Paperien pyörittämisen” pitäisi olla mahdollisimman vähäistä ja helppoa.”

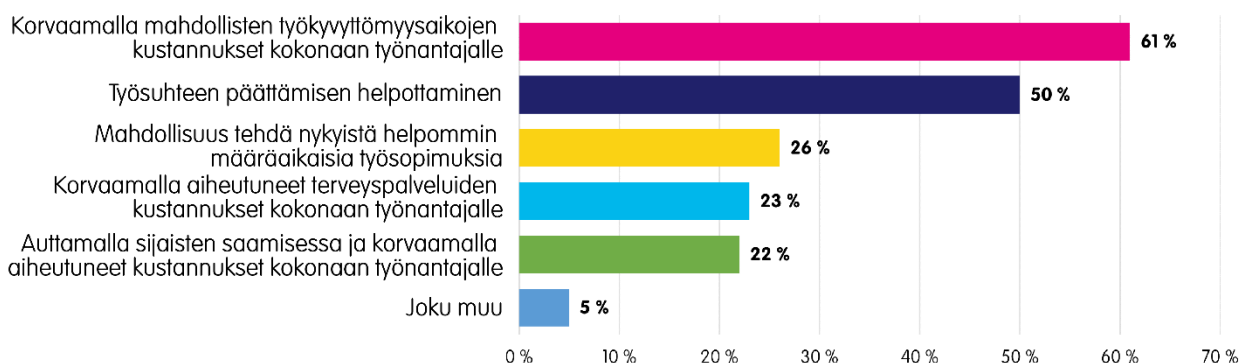
Yritykset kaipaavat selkeää tietoa välityömarkkinan mahdollisuuksista ja sopivuudesta omalle yritykselle. Toiveissa on oppaita ja mahdollisuuksia kokeilla kevyellä ratkaisulla. Samoin kaivataan tietoa palvelua järjestävistä tahoista.

Välityömarkkinoissa on haasteita, mutta heikossa työmarkkina-asemassa olevien palkkaamisesta on myös hyviä kokemuksia

”Palkkasimme apumekaanikoksi 45-vuotiaan ”tutun puolittutun” joka oli ollut työtön käytännössä koko aikuisikänsä. Hän osoittautui erinomaiseksi ja oli meillä töissä 2,5 vuotta, kunnes projekti oli valmis. Kohteessa luotujen suhteiden kautta hän työllistyi heti vastaaviin töihin.”

Tutkimuksessa kävi ilmi, että heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien palkkaamisessa työllistymisestä koituvaa kustannusriskiä pidetään ratkaisevana. Riskien keventämiseksi kaksi tärkeintä keinoa olivat 1) työkyvyttömyysaikojen kustannuksien korvaaminen kokonaan työnantajalle sekä 2) työsuhteen päättämisen helpottaminen. Myös aikaisemmin mainitut seikat, kuten byrokratia, tiedon puute ja palkkatukiongelmien vaikutus yritysten suhtautumiseen.

Useita yrityksiä arveluttavat heikossa työmarkkina-asemassa olevan henkilön työllistämiseen liittyvät riskit. Miten mielestäsi riskejä kevennettäisiin? Valitse kaksi tärkeintä vaihtoehtoa.

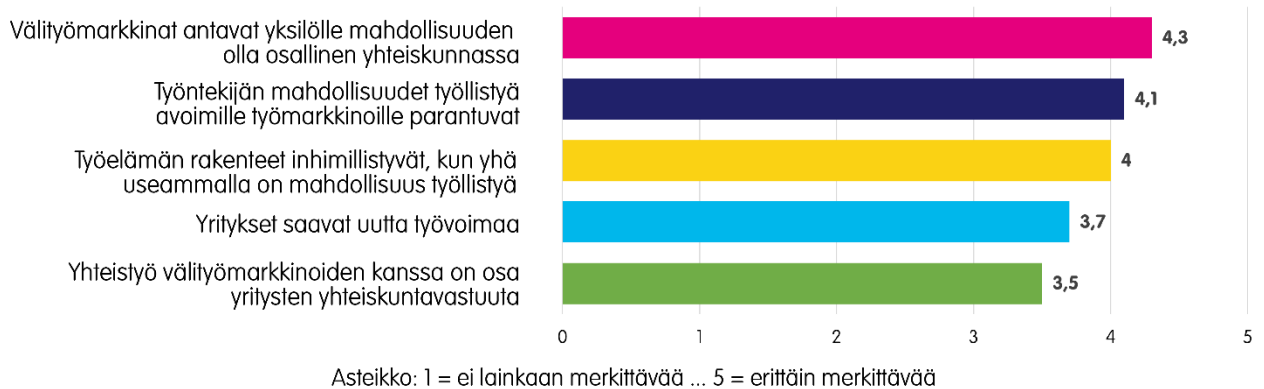

Heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien työllistämiskokemusta oli 40 prosentilla vastaajista. Nämä yritykset ovat ottaneet töihin esimerkiksi osatyökykyisen tai pitkäaikaistyöttömän. Työllistämiskokemusta löytyi kaikenkokoisista yrityksistä, eniten suurimmista. Yleisimmin työllistämässä on hyödynnetty palkkatukea tai työkokeilua. Kyselyn mukaan monilla yrityksillä on todella hyviä kokemuksia heikoimmassa

työmarkkina-asemassa olevien palkkaamisesta, kun taas osalla kokemukset olivat astetta heikompia. Työvoiman etsiminen tapahtuu ylivoimaisesti tavallisimmin kontakteista ja verkostoista; 75 % vastaajista käytti tätä menetelmää palkkaamisessaan. Seuraavaksi suosituimpia ovat TE-palvelut, yksityiset henkilöstöpalvelu- ja työvälitysyrietykset sekä haku sosiaalisen median avulla.

Välityömarkkinoiden merkitystä pidetään tärkeänä osallisuuden luomisessa

Toimivat välityömarkkinat tuottavat yhteiskunnan ja yksilön kannalta monia hyötyjä. Miten merkittävänä itse näet seuraavat hyödyt?

Yleisesti välityömarkkinat koettiin yhteiskunnallisesti tärkeänä ja positiivisena asiana. Osallisuus, työelämään pääsy ja inhimillisuus korostuivat vastauksissa. Välityömarkkinoiden arvioitiin hyödyttävän eniten nuoria sekä työnhakijoita, joilla oli puutteita koulutuksessa.

*Välityömarkkinat sijaitsevat nimensä mukaisesti työttömyyden ja avointen työmarkkinoiden välissä. Välityömarkkinat on matalan kynnyksen väylä työelämään esimerkiksi osatyökykyisille tai pitkäaikaistyöttömille. Keinoja ovat esimerkiksi työkokeilu, oppisopimus tai palkkatuettu työ. Välityömarkkinoiden palveluja tarjoavat esimerkiksi julkinen sektori sekä erilaiset järjestöt ja hankkeet. Välityömarkkinoilla toimivat myös yksityiset yritykset esim. ottaessaan henkilöitä työkokeilijoiksi tai työllistäessään palkkatuella. Yritys saa tukea työllistäessään välityömarkkinoilla olevan henkilön.

**Heikoimmassa työmarkkina-asemassa oleva voi olla nuori, maahanmuuttaja, osatyökykyinen, vammainen, ikääntynyt tai pitkäaikaistyötön työnhakija. Hänellä voi olla esim. osaamisen vajeita, terveydellisiä haasteita, kielitaidottomuutta tai yleisiä työmarkkinoilla toimimisen puutteita.

Lisätietoja antaa SOSTEn erityisasiantuntija Päivi Kiiskinen.